

4

Tutkimukset Laitilan pitäjän Salon kylän Sonkkilan
talon maalla. Suoritus aika 9. - 18. VI 1958.

Kertomukseen liittyy 6 karttaa, valokuvat
N:o 22303-22339, 22400-22407 sekä esineet
14416:1-37.

Kun maisteri Anna-Liisa Hirviluoto inventoi v. 1955 Laitilan pitäjän kiinteitä muinaisjäännöksiä, lausui Sonkkilan tilan omistaja toivomuksen, että hänen omistamansa Myllymäen kalmisto tutkittaisiin lähivuosina, koska alue oli tarpeellista jonkin verran tasoittaa talon jokapäiväiseen käyttöön. Esihistoriallinen osasto otti kalmiston tutkimisen v:n 1958 kesätyöohjelmaan ja allekirjoittanut sai sen tehtäväkseen.

Kalmiston länsireunaa tutkittiin ensimmäisen kerran v. 1938. Tällöin siinä todettiin hautauksia vanhemmalta roomalaisajalta merovinkiaikaan saakka. Tutkittu osa käsitti pääasiassa ns. polttokenttäkalmistoa. Kesällä 1958 otettiin kaivauksen kohteeksi aikaisemmin tutkitun alueen kaakkoispuolella oleva kalmiston osa, kanalaan ja saunalle vievien teitten kulmauksessa (yleiskartta; valok. 22303-4). Kaivaukset aloitettiin kanalaan vievän tien reunasta. Kaikkiaan paljastettiin n. 80 m² Minkäänlaista merkkiä kalmistosta ei näkynyt maanpinnalle, lukuunottamatta eräitä isompia kiviä, jotka saattoivat olla luontaisia. Maanpintaa peitti heikosti kehittynyt turvekerros. Maa oli karkeata hiekkaa, joukossa runsaasti kiviä, joista kaikki isommat piirrettiin kartalle. Varsinainen kulttuurimaa ei juuri ylettynyt kiviä syvemmälle, lukuunottamatta pieniä

hautakuoppia, jotka saattoivat olla hieman syvempiä. Tutkitun alueen koillissivua peitti muusta ympäristöstä poikkeava yhtenäinen kiveys, jossa oli tavallista enemmän kiviä, joskin pieniä (kartta; valok. 22337-9, 22400). Se vaikutti polttokenttäkalmistolta, mutta siitä ei kuitenkaan löydetty minkäänlaista esinettä eikä luuta, jollei siihen kuulu luoteisosassa paljastunut hauta N:o 11, joka oli tähän rakennelmaan kuuluneiden isojen kivien vieressä ja ison syrjälleen pannun laakakiven alla. Aivan kiveyksen rajalla oli myös hauta N:o 8. Kalmiston 12 pientä uurnahautaa keskittyivät tutkitun alueen länsi- ja lounaisosaan.

Hauta 1 oli ruudussa E:4-5. Se todettiin haudaksi melko myöhäisessä vaiheessa, kun palaneen luun siruja alkoi tulla näkyviin. Sen rakentamiseen oli käytetty pieniä punaisia hiekkakivivilaattoja, mutta kun tämäntapaista hautaa ei aikaisemmin suoritetuista kaivauksista oltu mainittu, ei voitu odottaa näin pientä uurnahautaa, eikä kiviä siitä syystä merkitty kartalle. Myös kantena ja pohjana oli pieniä punakivivilaattoja. Itse kuoppa oli isompi (kuv. 22305). Haudasta löytyi pieni rautarengas (14416:1) sekä n. 835 gr palaneita luunsiruja (14416:2).

Hauta 2 oli ruudussa D:4-5. Sen rakentamiseen oli käytetty vain muutama iso kivi (valok. 22306). Varsinaista kammiota ei siis ollut. Luita, n. 835 gr, oli näiden kivien ympärillä. Esineitä oli vain pari ruostunutta raudanpalasta (14416:3).

Hauta 3 oli myös pienten kivien ympäröimä (k. 22310) ruudussa D:3. Palaneita luunsiruja oli vain muutama

(14416:6) ja esineitä rautaveitsi (14416:5).

Hauta 4:ssä oli vainajan jäännökset pantu maahan saviastiassa. Tästä oli jäljellä n. 70 palasta (14416:7). Luita oli 1 kg 185 gr (14416:8). Astian ympärillä oli runsaasti pieniä kiviä. Hauta 4 oli ruudussa D:3.

Hauta 5 oli ruudussa E:2. Haudan kohdalla ei ollut kiviä, mutta vieressä kyllä. Luut, joita oli n. 480 gr, (14416:13) olivat yhtenä kasana. Niiden joukossa olivat esineet (14416:9-12): keihäänkärki, vyönsolki, 3 kaksoishelaa ja 1 naulamainen, taivutettu rauta sekä kilvenkädensija (k. 22325-6, 22403-4).

Hauta 6 oli ruudussa C-D:3 (k. 22327-30, 22405-7). Itse haudassa ei ollut kiviä, vaan niitä oli sen ympärillä. Luut oli tässäkin tapauksessa pantu kuoppaan; niitä oli n. 975 gr (14416:17). Esineet olivat hajallaan luitten joukossa (14416:14-16, 18-19, 36). Ilmeisesti hautaan on kätketty sotilas kaikkine varusteineen. Haudan löydöt ovat: kilven rauta heloja, piikkilakinen kilvenkupura, lyhyt putkellinen keihäänkärki, yksiteräinen miekka ja rautaisen neulan kärkiosa sekä luisen kamman 8 palasta. Kuudes hauta oli rikkain v. 1958 kaivetuista.

Hauta 7 oli ruudussa E:2. Sitä ympäröi ja osittain peitti kiviasetelma, joka oli muodostettu tavallisista pyöreistä luonnonkivistä; punaista hiekkakiveä ei ollut näiden joukossa (k. 22331-4); ks. myös erikoiskarttaa). Minkäänlaisia urnan merkkiä ei tavattu. Haudasta löytyi (k. 22335-6) kartiolakinen kilvenkupura (14416:20), joka ilmeisesti kivien painosta oli painunut lyttyyn ja särkynyt palasiksi, rautavartaan pala (14416:21) ja yksiteräinen miekka kokoon taivu-

tettuna (14416:22). Palaneita luita oli vain n. 15 gr (14416:23).

Hauta 8 oli ruudussa C:2. Maassa erottui tummana kohtana selvä kuoppa. Siinä ei ollut kiviä eikä esineitä. Luita, palaneita siruja oli vain 5 gr (14416:24).

Hauta 9 oli ruudussa C:2. Sen läheisyydessä oli kivi-asetelma (ks. karttaa), mutta se tuskin kuului itse haudan rakenteeseen. Itse haudan katteeksi oli pantu muutama kivi. Erään kiven alla oli haudan keihäänkärki (k. 22317-20; kartta). Esineitä oli lisäksi rautaveitsi ja pyöreäkantainen rautanaula (14416:25-7) sekä 9 luukamman palasta (14416:37). Luita oli kokonaista 1 kg 280 gr (14416:28).

Hauta 10 paljastui ruudussa E:2. Sen katteena oli pari metriä pitkä kiviasetelma (ks. erikoiskarttaa). Esineitä ei tavattu ja luunsirujakin vain kaksi palasta (14416:29).

Hauta 11, ruudussa B:1, oli rakennettu ison kyljelleen asetetun kiven viereen ja alle (k. 22313-6). Haudan vieressä oli pari muuta isoa kiveä sekä useita pienempiä. Kyljelleen pantu kivi jäi paikoilleen kun kaivaus lopetettiin, joten hauta voi jatkua vielä kiven toiselle puolelle. Hauta oli yksinkertainen kuoppa. Siitä talteensatiin iso veitsi ja epämääräinen levynpala (14416:30-31). Luita oli $1\frac{1}{2}$ kg.

Hauta 12 ruudussa D:2 oli rakennettu ensimmäisen haudan tavoin punaisista hiekkakivilaatoista (k. 22321-4; erikoiskartta). Se muistutti pientä kammiota. Pohjalla oli laaka, seinämissä kivet olivat kyljellään. Ilmeisesti jokin sivuun vierähtäneistä laa'oista oli ollut haudan katteena. Kauniista muodostaan huolimatta siitä löytyi vain 1 palaneen luun siru (14416:33).

Hajalöytöinä talteensaadut rautainen sinkilä (14416:34) ja kapeakantainen rautanaula (14416:35) lienevät myös kalmiston aikaisia koska ne tavattiin suhteellisen syvältä kulttuurimaasta.

V. 1958 kaivausten jälkeen on Myllymäen kalmisto ilmeisesti tutkittu vasta osittain. Kalmistoa on varmasti jäljellä nyt tutkitun alueen lounais- ja luoteispuolella. Kaikesta päättäen sitä jatkuu vielä saunalle vievän tien toisella puolella eli hävitetyn tuulimyllyn ympäristössä. Samaten lienee kalmistoa ollut mainitun tien kohdalla, koska maisteri M. Kenttämää näki sen reunassa saviastianpaloja ja myöhemmin löytyi tieltä torvipäinen kaularengas (löytökohta merkitty kartalle). Allekirjoittanut lupasi Sonkkilan talon isännälle, että kaivauksia jatketaan v. 1959.

Helsingissä lokakuun 15. päivänä 1958.

Helmer Salmo

Helmer Salmo

F. 22303

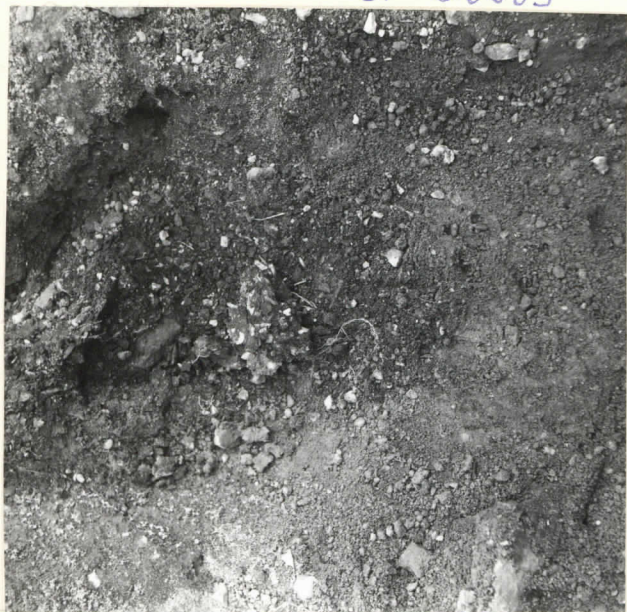
Laitila, Salon k. Sonkkila,
kaivausalue.

F. 22304

Laitila Salon k., Sonkkila,
yksi kuva kaivausalueista.

F. 22305

Laitila, Salon k., hauta 7,
(murhasta)

F. 22306

Hauta 2 (kiviä)

F. 22307

Kiveys roudissa B-6:4

F. 22308

Kiveys roudissa B-6:4

F. 22309

Kiveys roudissa B:4.

F 22310

Kanta 3, roudissa D:3.

F. 22311

Kiveys r. E:2:m lounais-
osassa.

F. 22312

Kiveys r. E:2:m lounais-
osassa.

F. 22313

Hauta 77.

F. 22314

Hauta 77

F. 22315

Hauta 11 (ruuduissa B:2)

F. 22316

Hauta 11, veitot in situ.

F. 22317

Hauta 9, keskikiven alla
luita ja esine.

F. 22318

Hauta 9, keskikiven alla
luit ja esine.

F. 22319

Hauta 9, keuhkämäkärä ja
muut osat.

F. 22320

Hauta 9:n keuhkämäkärä
osasta.

F. 22321

Hauta 12 ruudussa S:2.

F. 22322

Hauta 12.

F. 22323

Hauta 12, pohjapuoli.

F. 22324

Hauta 12, pohjapuoli.

F. 22325

Hauta 5 (1 keihäänkärki ja kilven käsirauta)

F. 22326

Hauta 5 (1 keihäänkärki ja kilven käsirauta)

F. 22327

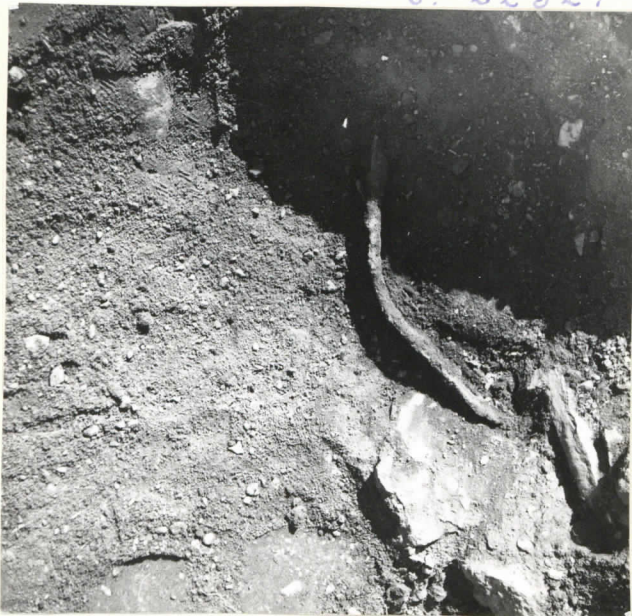
Hauta 6 (1 keihäänk.)

F. 22328

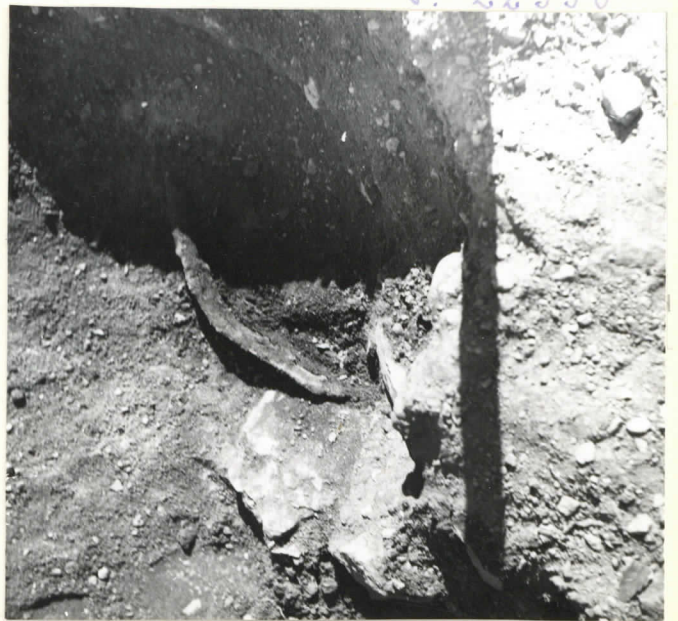
Hauta 6 (1 keihäänk.)

F. 22329

Hauta 6 (mieikka)

F. 22330

Hauta 6 (mieikka)

F. 22331

Hauta 7 (ruudussa E-2)

F. 22332

Hauta 7 (ruudussa E-2)

F. 22333

Hauta 7 (ruudussa E-2)

F. 22334

Hauta 7, (ruudussa E-2)

F. 22335

Esineet haudassa 7.

F. 22336

Esineet haudassa 7.

F. 22337

Kiveys runduissa A-C:1-3

F. 22338

Kiveys runduissa A-C:1-3.

F. 22339

Kiveys roudussa A-6:1-3

F. 22400

Kiveys roudussa A-6:1-3.

F. 22401

Kiveys roudussa A-6:1-3.

F. 22402

Kiveys roudussa A-6:1-3

F. 22403

Hauta 5.

F. 22404

Hauta 5.

F. 22405

Hauta 6 (kilvenkypura ja hila)

F. 22406

Hauta 6 (kilvenkupura ja
hela).

F. 22407

Hauta 6 (kilvenkupura ja
hela)

7.15

Tallirakennus

820

140

LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA

H. SALMO 1958

412 ←

5

410 ←

Aikaisemmin
löydetyn
* torvipäisen
kaularenkaan
löytöpaikka

4

400 ←

3

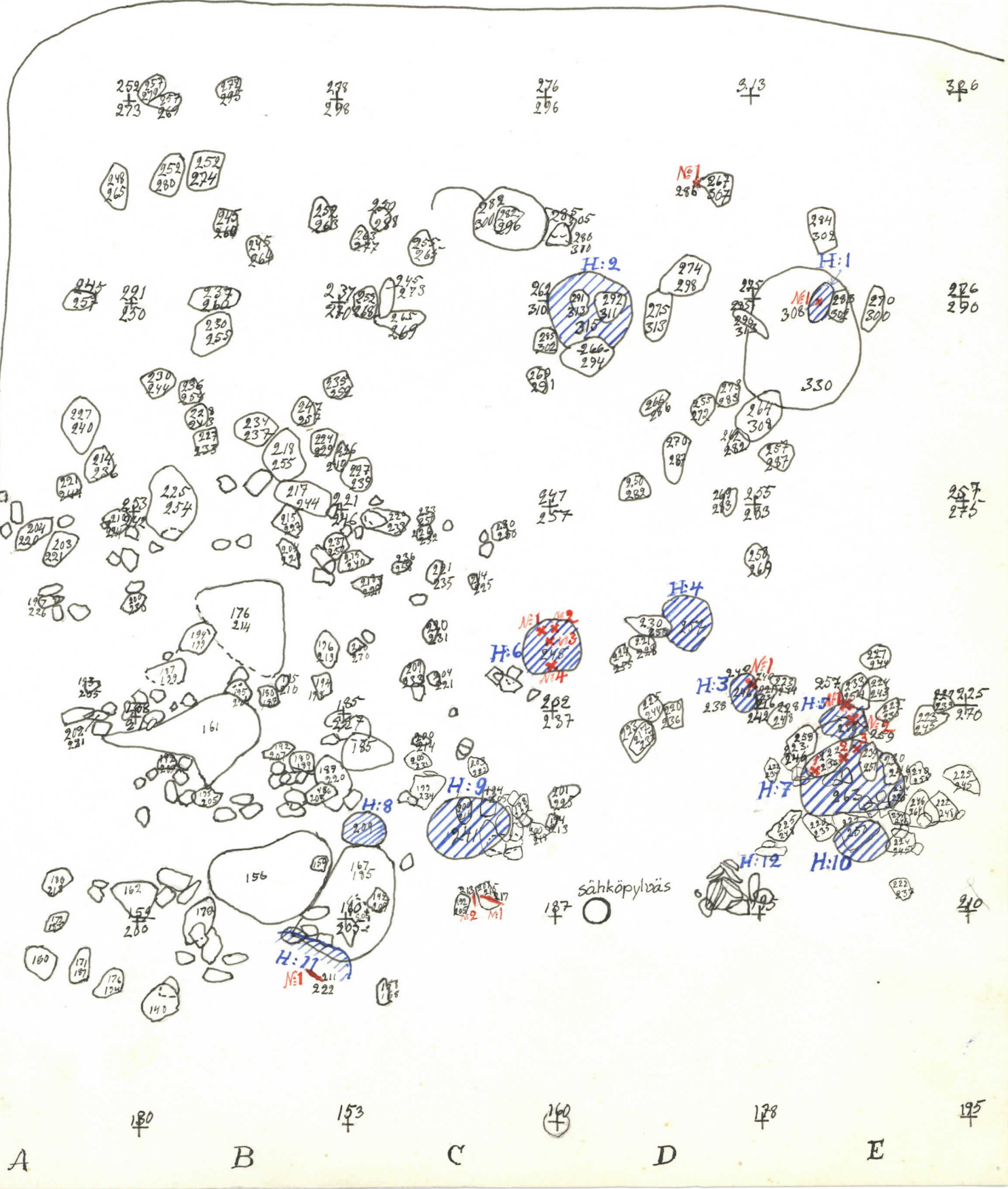
410 ←

2

410 ←

1

440 ←

A

B

C

D

E

180

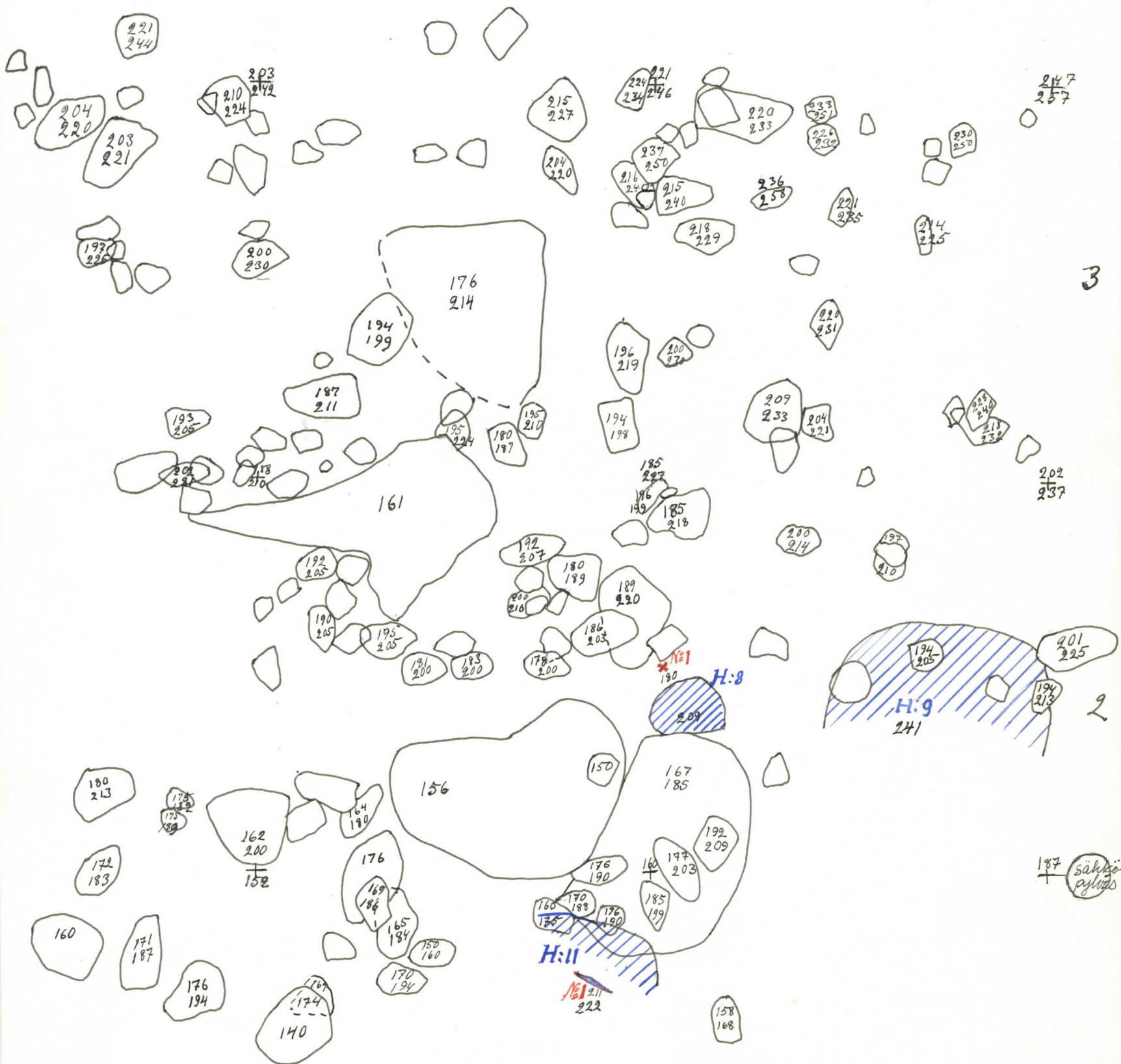
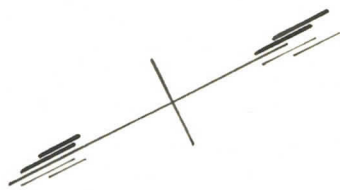
153

160

178

175

LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA
H. SALMO 1958

A

B

C

1

LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA

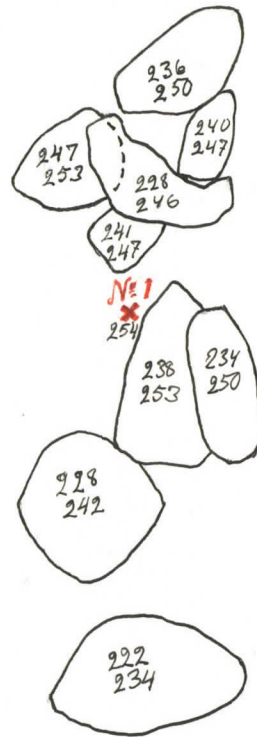
H. SALMO 1958

1:10

Hauta 7.

E

216
+
242

2

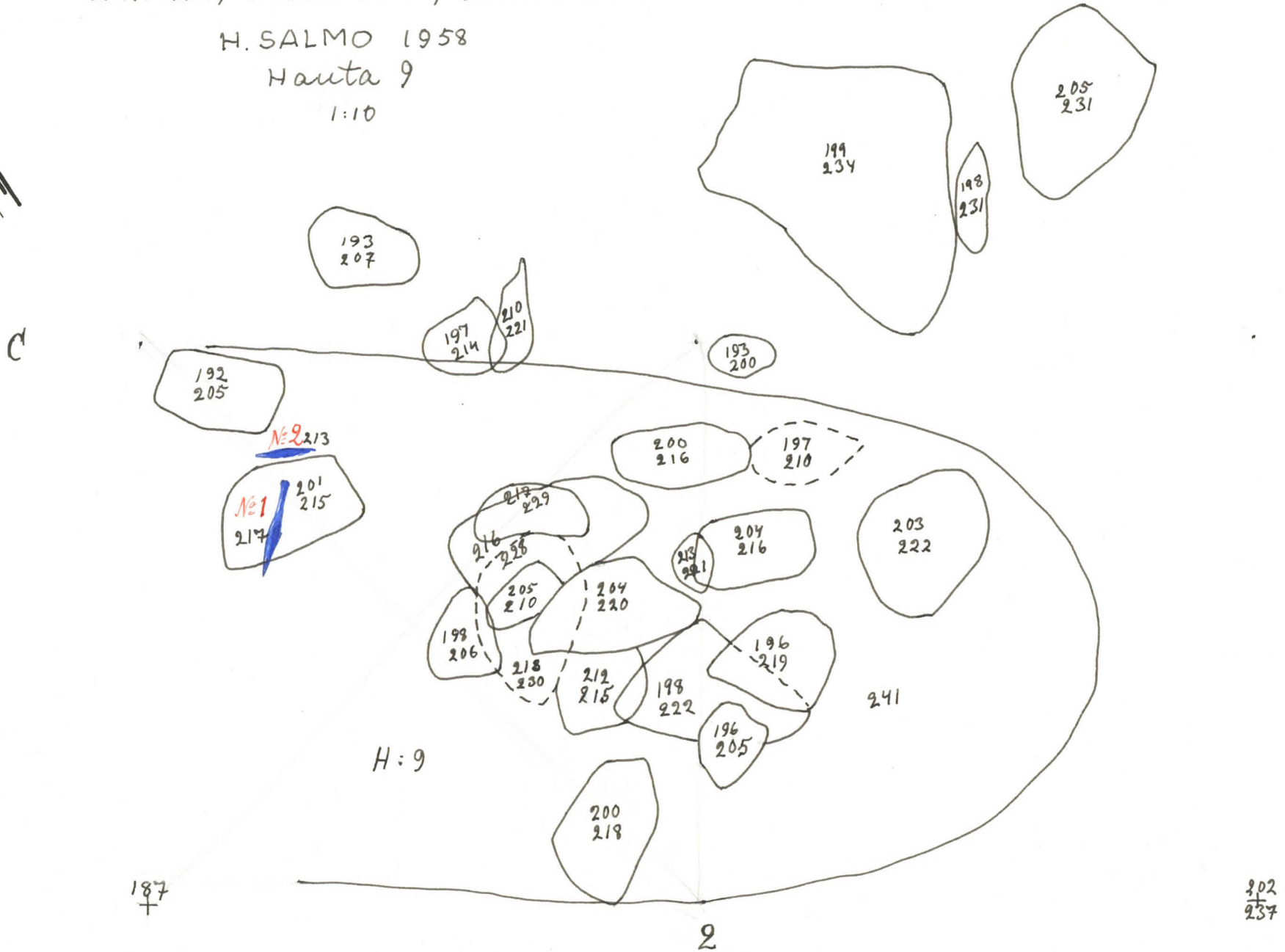
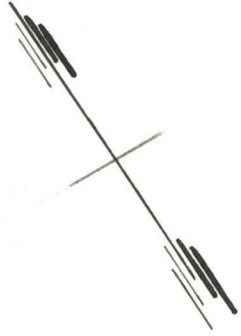
195

LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA

H. SALMO 1958

Hauta 9

1:10

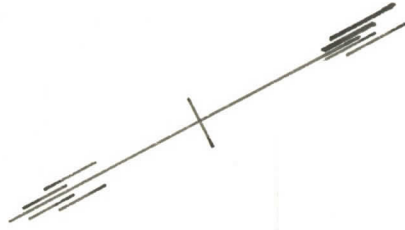

LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA

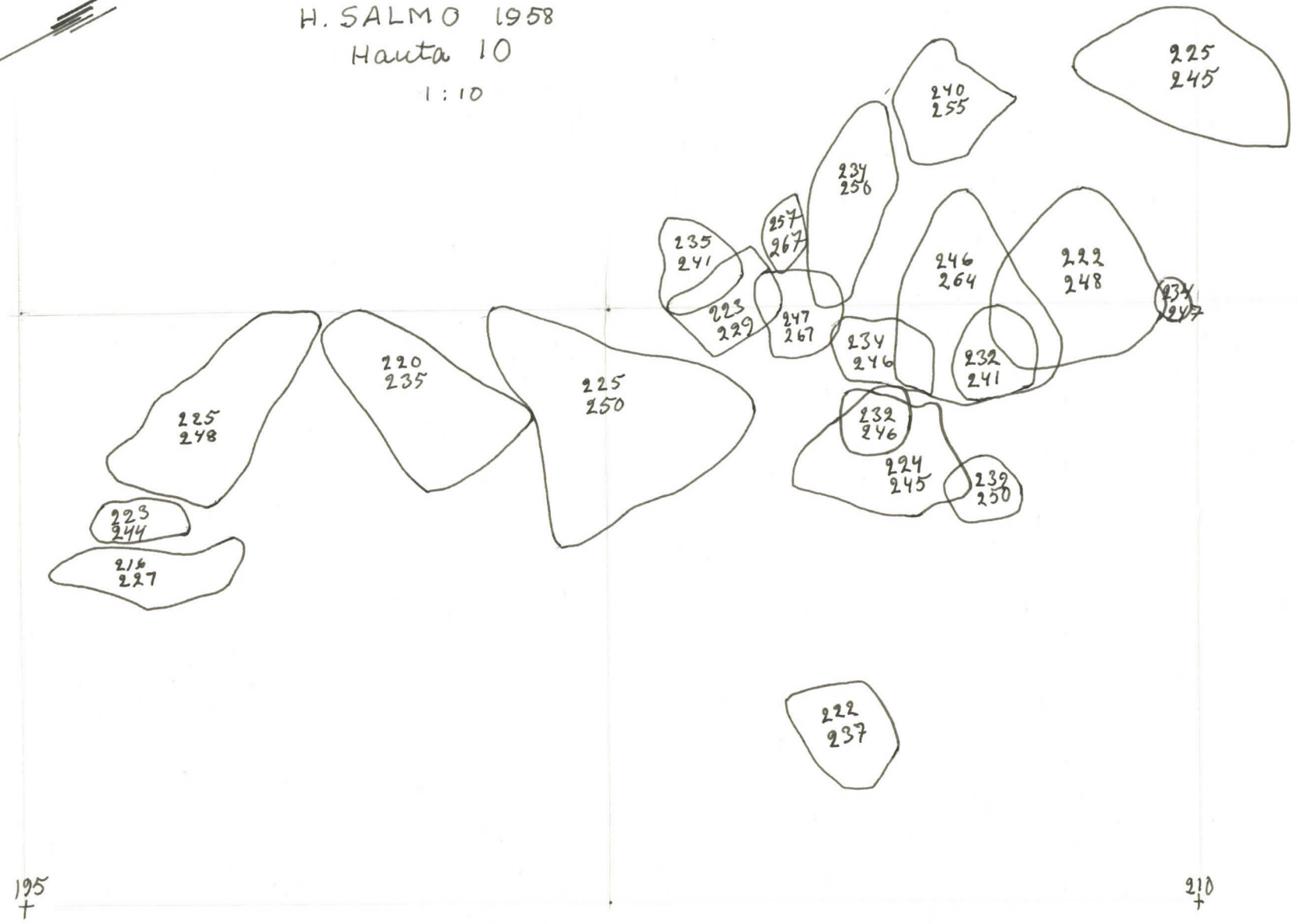
H. SALMO 1958

Hauta 10

1:10

2

195
+

210
+

E

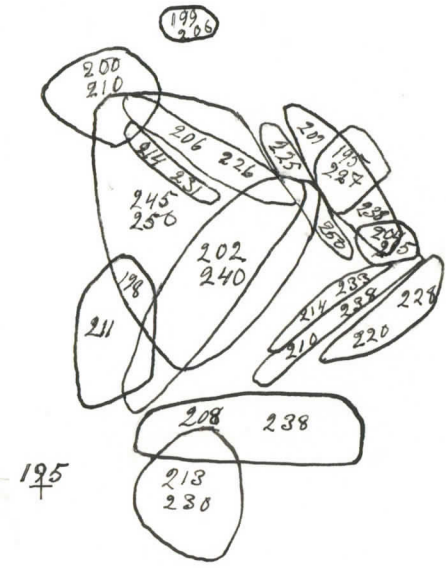
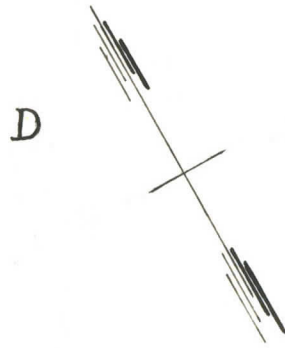
LAITILA, SALON KYLÄ, SONKKILA

H. SALMO 1958

1:10

Hauta 12.

2

195

2

$\frac{216}{2142}$